

ЗАКОН за избиране на Велико Народно събрание
Обн., ДВ, бр. 28 от 6.04.1990 г., в сила от 6.04.1990 г., попр., бр. 29 от 10.04.1990 г.,
доп., бр. 24 от 13.03.2001 г., изм., бр. 45 от 30.04.2002 г.
Библиотека закони - АПИС, т. 1, р. 2, № 110
Глава първа

Общи положения

Чл. 1. Този закон урежда избирането на народните представители за Велико Народно събрание, както и реда за прекратяването на пълномощията им.

Чл. 2. Изборите се произвеждат на основата на всеобщо, равно и пряко избирателно право с тайно гласуване.

Чл. 3. Право да избират и да бъдат избирани имат всички граждани на Народна република България, навършили осемнадесет години, независимо от раса, пол, народност, социален произход, имуществено положение, образование, вероизповедание, с изключение на поставените под запрещение и изтърпяващите наказание лишаване от свобода.

Чл. 4. (1) Изборите се произвеждат по смесена система.

(2) Двеста народни представители се избират по мажоритарния принцип в едномандатни избирателни райони.

(3) Двеста народни представители се избират по пропорционалния принцип в многомандатни териториални райони с партийни листи.

Чл. 5. Всеки избирател има два гласа: първи глас за избор на кандидат в едномандатен избирателен район и втори глас за избор по партийна листа в многомандатен избирателен район.

Чл. 6. Изборите за народни представители се произвеждат в един неработен ден за цялата страна.

Чл. 7. Всеки народен представител е отговорен пред избирателите за дейността си.

Чл. 8. (1) Разходите за организационно-техническата подготовка при произвеждане на избори се поемат от държавата.

(2) Всички книжа, заявления, жалби, удостоверения и други документи по този закон се освобождават от такси.

Глава втора

Избирателни списъци

Чл. 9. Изборите се произвеждат по избирателни списъци.

Чл. 10. (1) Избирателните списъци се съставят в общинските народни съвети и в кметствата, в които се води регистър на населението, и се подписват от председателя и секретаря на изпълнителния комитет, съответно от кмета и секретаря на кметството.

(2) Избирателните списъци на срочнослужещите се съставят в съответното военно поделение под контрола на командира, който ги подписва. Всички останали военни служители се вписват в избирателния списък по тяхното местоживееие. Когато военното поделение е извън седалището на гарнизона, те се вписват в избирателния списък на общината или кметството, на чиято територия се намира поделението.

(3) Избирателните списъци на българските граждани на работа в чужбина се изготвят по ред, определен от Централната избирателна комисия, съгласувано с министъра на

външните работи на Народна република България.

Чл. 11. (1) Българските граждани, живеещи постоянно в чужбина, се вписват в избирателни списъци, ако заявят лично желанието си да участвуват в изборите, най-малко една седмица до деня на изборите. Гласуването се отбелязва в задграничните паспорти.

(2) Български граждани, пребиваващи повече от два месеца в чужбина и незавърнали се до деня на изборите, се заличават от избирателните списъци в страната.

Чл. 12. (1) Избирателните списъци се съставят поотделно за всяка избирателна секция.

(2) В избирателния списък се вписват имената на избирателите, които живеят постоянно или временно на територията на общината или на кметството. В него се вписват и имената на гражданите, които в деня на избора навършват 18 години.

(3) В избирателния списък се вписват по азбучен ред трите имена, мястото и датата на раждането и точният адрес на избирателя.

(4) Всеки избирател се вписва само в един избирателен списък.

(5) От избирателния списък се заличават имената на гражданите, които до деня на изборите са загубили избирателното си право или са починали.

Чл. 13. (1) Избирател, който във времето от обявяване на избирателния списък до деня на избора промени местопребиваването си за повече от десет дни или поради командировка, има право да иска от изпълнителния комитет на народния съвет или кметството, където е вписан в избирателния списък, удостоверение за гласуване на друго място.

(2) Избирател, получил удостоверение за гласуване на друго място, се заличава от избирателния списък, в който първоначално е бил вписан, и се вписва от секционната избирателна комисия по местопребиваването в деня на избора в отделен списък, който се подписва от председателя и секретаря на комисията. Вписването става въз основа на удостоверението за гласуване на друго място и документ за самоличност. Избирател не може да гласува на друго място само срещу документ за самоличност.

(3) Удостоверение за гласуване на друго място не се издава в деня на изборите.

(4) Общинските народни съвети изготвят списък на лицата, получили удостоверение за гласуване на друго място. Удостоверението се прилага към списъка.

Чл. 14. Избирателните списъци се обявяват от изпълнителните комитети на съответните общински народни съвети и кметствата тридесет дни преди деня на изборите.

Чл. 15. (1) Всеки избирател може да иска поправка на избирателния списък чрез вписване или заличаване на избирател, отстраняване на други грешки или непълноти в списъка.

(2) Заявленията се отправят в писмена или устна форма до изпълнителния комитет на общинския народен съвет или кметството. Изпълнителният комитет или кметът най-късно в тридневен срок разглежда заявлението и взема решение, което мотивира.

(3) Заявителят може да обжалва решението пред районния съд, който най-късно в тридневен срок на открито заседание с призоваване на заявителя и представител на

изпълнителния комитет или кметството разглежда жалбата и постановява решение, което обявява веднага. Решението на съда е окончателно.

(4) Заявленията по алинея първа във военните поделения се подават до техния командир. Решението на командира е окончателно.

Чл. 16. Оригиналите на избирателните списъци се пазят до следващите избори от органа, който отговаря за тяхното съставяне.

Глава трета

Чл. 17. (1) За избирането по мажоритарния принцип територията на страната се разделя на 200 равни едномандатни избирателни района с равен брой жители.

(2) За избирането по пропорционалния принцип територията на страната се разделя на 28 многомандатни избирателни района.

Чл. 18. Председателят (Президентът) на Републиката образува и обявява избирателните райони, утвърждава избирателните книжа и определя броя на народните представители в многомандатните избирателни райони при консултации с Централната избирателна комисия най-късно 55 дни преди изборния ден.

Глава четвърта

Избирателни секции

Чл. 19. Гласуването и преброяването на гласовете се извършва по избирателни секции.

Чл. 20. (1) Избирателните секции в градовете и селата се образуват от изпълнителните комитети на съответните общински народни съвети.

(2) Изпълнителният комитет дава поредни номера на избирателните секции.

(3) Избирателните секции се образуват най-късно 45 дни преди изборния ден.

Чл. 21. (1) В една избирателна секция се включват до 1000 жители. Населени места с повече от 1000 жители образуват толкова избирателни секции, колкото пъти числото 1000 се съдържа в броя на жителите. При остатък, по-голям от 500, се образува отделна секция, а при остатък до 500 избирателите се разпределят между съседните секции.

(2) По решение на изпълнителния комитет на общинския народен съвет може да се образуват секции с по-малко от 500 и с не повече от 1500 жители.

Чл. 22. При военните поделения се образуват избирателни секции в населените места с не по-малко от 25 и не повече от 1000 избиратели.

Чл. 23. В болници, родилни домове, санаториуми и почивни домове, инвалидни домове, домове за стари хора с не по-малко от 25 избиратели се образуват отделни избирателни секции.

Чл. 24. (1) В плавателен съд с не по-малко от 20 избиратели на борда, който плава в деня на изборите, се образува отделна избирателна секция.

(2) В чужбина избирателни секции се образуват при наличието на най-малко 20 избиратели.

(3) Избирателите от секциите по алинея първа гласуват за кандидатите в избирателния район, където плавателният съд е регистриран, а по алинея втора - за кандидатите от

избирателни райони, определени от Централната избирателна комисия.

Глава пета

Избирателни комисии за народни представители

Чл. 25. За произвеждане на избори за народни представители се образуват следните избирателни комисии:

1. централна - за цялата страна. Тази комисия се избира за срока на пълномощията на Великото Народно събрание;

2. районни - за всеки едномандатен и многомандатен избирателен район;

3. секционни - за всяка избирателна секция.

Чл. 26. (1) Съставът на районните избирателни комисии се определя от изпълнителния комитет на съответния областен народен съвет след консултации с ръководствата на политическите партии.

(2) Съставът на секционните избирателни комисии се определя от изпълнителния комитет на общинския народен съвет след консултации с ръководствата на политическите партии.

Чл. 27. Централната избирателна комисия се образува от председателя (Президента) на Републиката най-късно 60 дни преди изборния ден. Тя се състои от председател, двама заместник-председатели, секретар и 20 членове, представители на политическите партии и безпартийни. Заместник-председателите и секретарят на комисията трябва да са юристи.

Чл. 28. (1) Районните избирателни комисии се състоят от председател, двама заместник-председатели и секретар, които трябва да са юристи, и до 10 членове, представители на политическите партии и безпартийни.

(2) Комисиите се образуват най-късно 50 дни преди изборния ден.

Чл. 29. Секционните избирателни комисии се състоят от председател, заместник-председател, секретар и от 2 до 5 членове и се образуват най-късно 45 дни преди изборния ден.

Чл. 30. (1) Заседанията на избирателните комисии са законни, когато присъствуват повече от половината от техния състав. Решенията се вземат с обикновено мнозинство.

(2) На заседанията на комисиите могат да присъствуват застъпниците на съответните кандидати с право на съвещателен глас и на възражения.

Чл. 31. (1) Централната избирателна комисия:

1. следи за точното изпълнение на този закон на територията на цялата страна и в образуваните избирателни секции в чужбина и упражнява методическо ръководство и контрол върху дейността на другите избирателни комисии;

2. разглежда жалби против незаконни актове и действия на районните избирателни комисии и се произнася с окончателно решение по тях в тридневен срок;

3. регистрира изборните партийни коалиции и цветовете на изборните бюлетини;

4. определя резултатите от изборите в многомандатните избирателни райони;

5. обявява изборните резултати за цялата страна;

6. предава на Комисията по проверка на изборите за Велико Народно събрание материалите от изборите за народни представители.

(2) Решенията на Централната избирателна комисия може да се обжалват пред Върховния съд, който най-късно в тридневен срок на открито заседание с призоваване на страните и с участието на прокурор разглежда жалбата и взема окончателно решение, което обявява веднага.

Чл. 32. Районните избирателни комисии:

1. следят за точното изпълнение на този закон на територията на избирателния район и упражняват контрол върху дейността на секционните избирателни комисии;

2. следят за своевременното и правилното образуване на избирателните секции;

3. следят за своевременното и точното изготвяне и обявяване на избирателните списъци, както и за издаване на удостоверения за гласуване на друго място;

4. снабдяват секционните избирателни комисии с избирателни кутии, пликове, бюлетини и протоколи;

5. разглеждат жалби против противозаконни и неправилни решения и действия на секционните избирателни комисии и вземат решения по тях;

6. регистрират кандидатите за народни представители и партийните листи и ги обявяват пред населението;

7. регистрират застъпниците и им издават удостоверения;

8. установяват резултата от изборите в едномандатните избирателни райони по протоколите на секционните избирателни комисии;

9. издават удостоверения на избраните народни представители в едномандатните избирателни райони;

10. предават на Централната избирателна комисия материалите от избора.

Чл. 33. (1) Секционните избирателни комисии:

1. осигуряват свободното протичане на гласуването в избирателната секция;

2. приемат избирателните пликове;

3. преброяват гласовете и предават протоколите за резултатите от гласуването на съответните районни избирателни комисии.

(2) При произвеждането на изборите указанията на председателя на секционната избирателна комисия са задължителни за всички граждани в изборното помещение. Тези указания може да бъдат отменяни от комисията.

Чл. 34. (1) Лицата, влизащи в състава на изборителните комисии, се освобождават от служебните им задължения за времето, необходимо за работата им в комисията. За това време те получават платен служебен отпуск.

(2) При изпълнение на своите функции лицата, влизащи в състава на изборителните комисии, са длъжностни лица по смисъла на Наказателния кодекс.

Глава шеста

Кандидати за народни представители

Чл. 35. (1) Всеки, който има изборително право, може да бъде посочен и регистриран за кандидат за народен представител.

(2) Член на изборителна комисия, регистриран за кандидат за народен представител, отпада от състава на съответната комисия.

Чл. 36. (1) В един изборителен район може да се посочват и регистрират неограничен брой кандидати за народни представители.

(2) Всеки български гражданин, който отговаря на условията на чл. 3, може да бъде кандидатиран за народен представител в изборителен район без оглед на местожителството му.

Чл. 37. (1) Кандидати за народни представители се посочват и предлагат за регистриране от ръководствата на партиите или изборните партийни коалиции.

(2) Разпоредбите на този закон за партиите се прилагат и по отношение на изборните партийни коалиции.

(3) Когато организации и движения, които не са партии, желаят да участвуват със свои кандидати в изборите за Велико Народно събрание или да участвуват в предизборни коалиции, те следва да се регистрират по реда, предвиден в Закона за политическите партии. В този случай по отношение на тях се прилагат разпоредбите на Закона за политическите партии.

Чл. 38. Право да посочват кандидат за народен представител имат и най-малко 500 изборители от съответния изборителен район. В този случай се съставя писмено предложение, подписано от тях, което съдържа данни за името и единния граждански номер на изборителите.

Чл. 39. (1) В едномандатните изборителни райони партиите регистрират отделни кандидати, а в многомандатните - изборителни партийни листи.

(2) Всеки кандидат може да бъде регистриран само в един едномандатен изборителен район и в една изборителна партийна листа.

(3) Партиите определят поредността на кандидатите в изборителната партийна листа.

Чл. 40. Когато партиите образуват предизборна коалиция, те излизат с обща листа в отделните изборителни райони. В този случай те не могат да излизат и със самостоятелна листа.

Чл. 41. (1) Ръководствата на партиите представят посочените от тях кандидати и изборителни партийни листи за регистриране от районната изборителна комисия.

(2) Кандидати за народни представители, посочени от изборителите, се регистрират от

районната избирателна комисия въз основа на писмено предложение, подписано от съответния брой избиратели.

Чл. 42. (1) Регистрирането на кандидатите за народни представители се извършва в нарочен регистър при представяне на следните документи:

1. предложение на ръководствата на партиите или предложение на избирателите от съответния избирателен район, подписано от предвидения в закона брой избиратели;
2. заявление от кандидатите, че са съгласни да бъдат регистрирани от посочилите ги партии, от изборни партийни коалиции или от избирателите.

(2) Регистрацията се извършва най-късно 30 дни преди изборния ден.

Чл. 42а. (Нов - ДВ, бр. 24 от 2001 г., отм., бр. 45 от 2002 г.).

Чл. 43. (1) Когато не са спазени изискванията на този закон, районната избирателна комисия отказва да извърши регистрацията, като писмено мотивира решението си и незабавно уведомява кандидата, ръководството на партията или избирателите по чл. 38.

(2) Отказът по ал. 1 може да се обжалва пред Централната избирателна комисия.

(3) При окончателен отказ партиите, изборните партийни коалиции и избирателите, които са посочили кандидати, могат в десетдневен срок от деня на отказа, но не по-късно от 20 дни преди произвеждането на избора да предложат за регистриране нов кандидат.

Чл. 44. Всеки кандидат за народен представител може да има до 10 застъпници, които го подпомагат в избирателната кампания, представляват неговите интереси пред държавните органи, обществените организации, избирателите, Централната и другите избирателни комисии.

Чл. 45. (1) По време на предизборната кампания регистрираните кандидати за народни представители и застъпници не може да бъдат задържани и привлечени към наказателна отговорност освен в случаите на заварено тежко престъпление.

(2) От регистрирането до обявяването на резултатите от изборите кандидатите за народни представители и застъпниците имат качеството на длъжностни лица по Наказателния кодекс.

Глава седма

Предизборна кампания

Чл. 46. (1) Гражданите, партиите, кандидатите за народни представители и техните застъпници имат свобода на агитация за или против избирането на кандидатите. Те могат да излагат своите предизборни програми и идеи в устна или писмена форма на предизборни събрания или чрез средствата за масово осведомяване.

(2) Предизборните събрания са публични. За поддържането на реда на тези събрания отговаря организаторът.

(3) Народните съвети, кметствата и другите държавни органи не могат да разпространяват предизборни агитационни материали на кандидатите и да извършват друга агитационна дейност.

Чл. 47. Министърът на народната отбрана съвместно с Централната избирателна комисия определя реда за провеждане на предизборната кампания сред

военнослужещите, като се създадат равни условия за запознаването им с програмите на партиите и на кандидатите.

Чл. 48. Кандидатите за народни представители и партиите имат еднакъв достъп до източниците за информация, необходими при предизборната кампания.

Чл. 49. (1) Всички кандидати и партии имат еднакъв достъп до средствата за масово осведомяване.

(2) Българската телеграфна агенция, Българското радио и Българската телевизия при еднакви условия най-малко веднъж безплатно излъчват предизборните платформи на партиите, посочили кандидати. Всяка друга предизборна агитация или реклама за партия или отделен кандидат чрез тези средства се заплаща по установения ред.

(3) В последните 30 дни до изборите в предаванията си Българското радио и Българската телевизия при еднакви условия съобразно броя на регистрираните кандидати отразяват предизборните кампании на партиите.

(4) В последния ден на предизборната кампания Българското радио и Българската телевизия в еднакви програмни условия и времетраене на всички партии излъчват предизборни обръщения.

Чл. 50. (1) По време на предизборната кампания политическите партии и кандидатите могат да изготвят и използват агитационни материали - афиши, плакати, реклами, надписи, позиви, обръщения и други подобни.

(2) Агитационни материали може да се поставят на определените за това места, а на стени на сгради и огради - с разрешение на съответния собственик или управител.

(3) Общинският народен съвет определя местата за поставяне на плакати и други агитационни материали.

(4) Забранява се унищожаването на агитационни материали, поставени по установения ред.

(5) Премахват се или се изземват агитационни материали, застрашаващи живота или здравето на гражданите, личното и общественото имущество, безопасността на движението, както и материали с неморално съдържание или накърняващи честта и доброто име на кандидатите.

Чл. 51. (1) Резултати от допитвания до общественото мнение по повод изборите не може да се публикуват по-късно от 8 дни преди изборния ден.

(2) Не се допускат агитация и раздаване на бюлетини 24 часа преди изборния и в изборния ден.

Чл. 52. (1) Кандидатите за народни представители отчитат при широка гласност финансирането на предизборната си дейност пред избирателите и съответните избирателни комисии.

(2) Кандидатите не могат да получават във връзка с изборите помощи, дарения и вноски от чужди държави, както и от чужди юридически или физически лица.

Чл. 53. За финансиране на предизборна дейност размерът на всяка индивидуална вноска не може да надхвърля 100 лв., а на вноските на юридическите лица - 2000

лв., като цялата сума за отделен кандидат не може да надвишава общо 20 000 лв.

Глава осма

Гласуване

Чл. 54. Председателят на секционната изборителна комисия в 7 часа сутринта на изборния ден в присъствието на членовете на комисията, застъпниците и на явилите се изборители проверява наличието на изборителен списък и изправността на изборителната кутия. Могат да присъствуват и представители на партиите, журналисти и гости. Изборителната кутия се затваря и запечатва с печата на общинския народен съвет или кметството, след което се пристъпва към гласуване.

Чл. 55. Изборителите гласуват от 7 до 18 часа. Ако пред помещението има негласували изборители, гласуването продължава до 19 часа.

Чл. 56. Изборителят удостоверява самоличността си с паспорт или с друг документ за самоличност.

Чл. 57. (1) В изборното помещение се правят кабини за гласуване. В тях се поставят на разположение на изборителите достатъчно количество изборителни бюлетини и изборителни пликове. Изборителни бюлетини може да се предоставят предварително на изборителите.

(2) По времето, когато изборителите попълват бюлетините, присъствието на други лица в кабините, включително и на членове на изборителните комисии, се забранява с изключение на случаите, когато изборител с физически недостатъци не е в състояние да извърши сам необходимите действия при гласуването и моли за помощта на друг, посочен от него изборител. В този случай разрешението се дава от председателя на секционната комисия.

(3) Не се позволява гласуване извън изборното помещение и изборните кабини.

Чл. 58. (1) Гласуването се извършва с два вида бюлетини по образец, установен от Централната изборителна комисия.

(2) Първият вид бюлетини съдържа името на кандидат в едномандатен изборителен район.

(3) Вторият вид бюлетини съдържа имената на кандидатите в многомандатния изборителен район, подредени в изборна партийна листа.

(4) Всяка партия или предизборна коалиция участвува в изборите с един и същ цвят на двата вида бюлетини. Кандидатите по едномандатни райони, издигнати от група изборители, участвуват в изборите с бял цвят.

Чл. 59. (1) Изборителят гласува, като влиза в кабината и поставя по една от двата вида бюлетини в изборителния плик, затваря го и го пуска в изборителната кутия.

(2) Изборителната комисия отбелязва в изборителния списък извършеното гласуване.

Чл. 60. Командирите на поделенията съвместно със секционните изборителни комисии съставят разпределение и график за гласуване на военнослужещите.

Глава девета

Определяне на изборните резултати

Чл. 61. След изтичане на изборния ден председателят на секционната изборителна комисия обявява гласуването за приключено. Неизползуваните бюлетини се опаковат и

пакетите се запечатват, след което се отваря изборителната кутия.

Чл. 62. При отварянето на изборителната кутия и при установяването на резултатите от гласуването може да присъствуват представители на партиите, кандидатите за народни представители и техните застъпници, журналисти и гости.

Чл. 63. Секционната изборителна комисиия сверява броя на изборителните пликосе в кутията с броя на гласувалите по изборителния списък и вписва резултатите в протокола, след което отваря пликосете и разпределя отделно действителните и недействителните бюлетини по кандидати и партийни листи.

Чл. 64. (1) Бюлетините са недействителни, когато:

1. не са по установения образец;
2. съдържат допълнително написани имена, думи, знаци;
3. в изборителния плик са поставени повече от една бюлетина за различни кандидати или за различни партийни листи;
4. са изцяло разкъсани или изцяло зачертани.

(2) Спорът за действителността на бюлетините се решава от комисиията с обикновено мнозинство. Всеки член може да прави бележки и възражения по решението. Решението се отбелязва в протокола.

Чл. 65. (1) Когато в плика са поставени две или повече еднакви бюлетини, те се считат за една. Намерените в повече от една бюлетина се унищожават преди преброяването.

(2) Когато в плика няма бюлетина, се счита, че изборителят е участвувал в изборите.

Чл. 66. Преброяването на бюлетините се извършва поотделно за всяка листа и за всеки кандидат в едномандатен район.

Чл. 67. (1) Секционната изборителна комисиия съставя два протокола: за гласуването в едномандатния изборителен район и за гласуването в многомандатния изборителен район. Протоколите се съставят в по два екземпляра.

(2) В протоколите се посочват:

1. часът на започване и завършване на гласоподаването;
2. броят на изборителите по общия и по допълнителния изборителен списък;
3. броят на регистрираните кандидати;
4. броят на гласувалите изборители;
5. броят на недействителните бюлетини и на празните пликосе;
6. броят на гласосете, подадени за всеки кандидат в едномандатния изборителен район (в първия протокол);
7. броят на гласосете, подадени за всяка партийна листа в многомандатния изборителен район (във втория протокол);

8. подадените заявления, възражения и жалби и взетите по тях решения;

9. обстановката, при която е произведен изборът.

(3) След подписването на протоколите от членовете на комисията председателят на комисията обявява резултатите от гласуването.

Чл. 68. (1) Председателят на секционната избирателна комисия предава протоколите на съответните районни избирателни комисии.

(2) Вторият екземпляр от протоколите с всички избирателни материали се изпраща в съответния общински народен съвет или в кметството.

Чл. 69. (1) Районната избирателна комисия в едномандатния избирателен район установява резултатите от гласуването въз основа на протоколите, представени от секционните избирателни комисии, и ги обявява.

(2) Районната избирателна комисия в многомандатния избирателен район проверява протоколите на секционните избирателни комисии и ги изпраща в Централната избирателна комисия.

(3) При преброяването на гласовете и установяването на резултатите имат право да присъствуват представители на партиите, кандидатите за народни представители, техните застъпници, журналисти и гости.

Чл. 70. (1) Районната избирателна комисия в едномандатния избирателен район съставя протокол в 2 екземпляра за резултатите от гласуването в района, който се подписва от членовете на комисията. Екземпляр от него се изпраща на Централната избирателна комисия.

(2) В протокола се посочва броят на:

1. секционните избирателни комисии;

2. секционните избирателни комисии, представили протоколи за гласуването;

3. избирателите в избирателния район;

4. регистрираните кандидати;

5. гласувалите избиратели;

6. недействителните бюлетини и на празните пликкове;

7. гласовете, подадени за всеки кандидат;

8. подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.

(3) Вторият екземпляр от протокола заедно с изборните материали се предава за пазене на изпълнителния комитет на съответния областен народен съвет.

Чл. 71. (1) Районната избирателна комисия в многомандатния избирателен район съставя протокол в два екземпляра, които се подписват от членовете на комисията.

(2) В протокола се посочва броят на:

1. секционните избирателни комисии;
2. секционните избирателни комисии, представили протоколи;
3. избирателите в избирателния район;
4. регистрираните партийни листи;
5. гласувалите избиратели;
6. недействителните бюлетини и на празните пликове;
7. гласовете, подадени за всяка изборна партийна листа;
8. подадените заявления, възражения, жалби и взетите по тях решения.

(3) Протоколът се изпраща на Централната избирателна комисия заедно с протоколите на секционните избирателни комисии. Вторият екземпляр от протокола заедно с изборните материали се изпраща за пазене на изпълнителния комитет на съответния областен народен съвет.

Чл. 72. За избран народен представител в едномандатен избирателен район се смята кандидатът, който е получил повече от половината действителни гласове, подадени в избирателния район, ако в гласуването са участвували повече от половината избиратели по избирателния списък.

Чл. 73. (1) Когато в гласуването са участвували по-малко от половината от избирателите в избирателния район или нито един от кандидатите не е получил необходимото мнозинство, Централната избирателна комисия насрочва нов избор в срок от 1 седмица.

(2) Когато в избирателния район са били регистрирани повече от двама кандидати и никой не е избран, при повторното гласуване се предлагат двамата от тях, получили най-много гласове при първия избор.

(3) Когато в избирателния район е регистриран само един кандидат и той не е избран, при второто гласуване се допуска издигането на нови кандидати.

(4) В случаите по ал. 2 и 3 за избран се счита кандидатът, който е получил най-много гласове.

Чл. 74. Избирането на кандидата за народен представител по мажоритарния принцип се удостоверява от съответната районна избирателна комисия.

Чл. 75. Централната избирателна комисия сумира подадените гласове за всяка партия и партийна коалиция от многомандатните избирателни райони и ги обявява.

Чл. 76. Право на участие в разпределянето на местата по партийни листи имат партиите, получили най-малко 4 процента от действителните гласове във всички избирателни райони.

Чл. 77. Всяка партия или партийна коалиция получава места пропорционално на подадените за нея действителни гласове съобразно методика на изчисляване, утвърдена от Централната избирателна комисия.

Чл. 78. (1) Всички жалби за незаконни действия на държавни органи, длъжностни лица, партии и граждани по произвеждането на изборите се отправят до Великото Народно събрание в двуседмичен срок от обявяването на изборните резултати.

(2) Комисията по проверка на изборите за Велико Народно събрание проучва жалбите и докладва своите заключения пред него.

Чл. 79. Новоизбраните народни представители в двумесечен срок след изборите декларират пред Комисията по проверка на изборите на Великото Народно събрание източниците на финансирането и разходите, които са направили по време на изборителната кампания.

Глава десета

Частични избори

Чл. 80. (1) Когато от състава на Великото Народно събрание се освободи място на народен представител в едномандатен изборителен район, в срок от 2 месеца се насрочва частичен избор.

(2) През последните 6 месеца от мандата на Великото Народно събрание не се насрочват частични избори.

Чл. 81. Частичните избори за народни представители се произвеждат по общия ред при спазване на следните отклонения:

1. изборът се насрочва не по-късно от 1 месец преди изборния ден;
2. изборът се произвежда по изборителните списъци, в които се вписват имената на гражданите, които в деня на избора навършват 18 години, и се заличават имената на гражданите, които са загубили изборително право или са починали;
3. изборителните списъци се обявяват най-късно 20 дни преди изборния ден;
4. удостоверение за гласуване на друго място не се издава;
5. кандидатите се регистрират най-късно 15 дни и се обявяват най-късно 10 дни преди изборния ден;
6. изборителните секции се образуват най-късно 25 дни преди изборния ден. В същия срок се образуват районните и секционните изборителни комисии;
7. гласуването може да приключи и преди 18 часа, ако са се явили и гласували всички изборители.

Чл. 82. При прекратяване на пълномощията на народен представител, избран по партийна листа, той се замества от следващия в листата кандидат. Ако в листата няма повече кандидати, мястото остава незаето.

Глава единадесета

Прекратяване на пълномощията на народните представители

Чл. 83. Пълномощията на народните представители се прекратяват с изтичането на срока, за който е избрано Великото Народно събрание.

Чл. 84. Пълномощията на отделния народен представител се прекратяват предсрочно при:

1. освобождаване;
2. отказ от полагане на конституционна клетва;
3. влязла в сила осъдителна присъда;
4. смърт.

Чл. 85. (1) Народният представител може да поиска от Великото Народно събрание да бъде освободен от пълномощия, когато прецени, че не е в състояние да осъществява правата и да изпълнява задълженията си.

(2) Великото Народно събрание разглежда искането на народния представител за освобождаване от пълномощия и в седемдневен срок, ако е в сесия, или на следващата сесия взема решение.

Чл. 86. Народен представител, който откаже да положи конституционна клетва, губи пълномощията си. Отказът се установява от Великото Народно събрание.

Чл. 87. Пълномощията на народния представител се прекратяват при осъждане на наказание лишаване от свобода, изпълнението на което не е отложено условно, или на друго по-тежко наказание.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Този закон отменя разпоредбите на Избирателния закон (обн., ДВ, бр. 54 от 1973 г., попр., бр. 61 от 1973 г.; изм. и доп., бр. 88 от 1973 г., бр. 22 от 1976 г. и бр. 97 от 1978 г.; попр., бр. 98 от 1978 г.; изм., бр. 91 от 1982 г. и бр. 98 от 1987 г.) в частта, отнасяща се до избиране на народни представители.

§ 2. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в Държавен вестник.